

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL ŪKIO SUBJEKTŲ, UŽSIIMANČIŲ DIDMENINE PREKYBA VAISTAIS, MEDICINOS PREKĖMIS IR MEDICINOS PRIETAISAI, BEI ŠIŲ ŪKIO SUBJEKTŲ ASOCIACIJOS VEIKSMŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO 5 STRAIPSNIO IR SUTARTIES DĖL EUROPOS SĄJUNGOS VEIKIMO 101 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS TYRIMO NUTRAUKIMO

2011 m. liepos 21 d. Nr. 1S-137

Vilnius

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau – Konkurencijos taryba) 2011-07-21 tvarkomajame posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl ūkio subjektų, užsiimančių didmenine prekyba vaistais, medicinos prekėmis ir medicinos prietaisais, bei šių ūkio subjektų asociacijos veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (toliau – Konkurencijos įstatymas) 5 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – Sutartis) 101 straipsnio reikalavimams tyrimo nutraukimo.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė :

(1) Tyrimas dėl ūkio subjektų, užsiimančių didmenine prekyba vaistais, medicinos prekėmis ir medicinos prietaisais, bei šių ūkio subjektų asociacijos veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties 101 straipsnio reikalavimams buvo pradėtas Konkurencijos tarybos 2007-10-25 nutarimu Nr.1S-135 pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Sveikatos apsaugos ministerija, SAM) pateiktą informaciją apie vaistais¹ prekiaujančių ūkio subjektų galimus susitarimus, prieštaraujančius Konkurencijos įstatymui. Konkurencijos tarybos 2008-03-20 nutarimu Nr.1S-34, 2008-06-19 nutarimu Nr.1S-82, 2008-09-25 nutarimu Nr.1S-130, 2008-12-18 Nr.1S-179 ir 2009-03-19 nutarimu Nr.1S-45 tyrimo terminas buvo pratęstas. Atsižvelgusi į tai, kad buvo nustatyta, jog ūkio subjektai galėjo sudaryti draudžiamus vertikaliuosius susitarimus (tarp vaistų gamintojų ir didmeninių platintojų) dėl dalyvavimo viešuosiuose konkursuose, Konkurencijos taryba 2008-11-13 nutarimu Nr.1S-161 papildė tiriamų ūkio subjektų sąrašą vaistų gamybos lygmenyje veikiančiais ūkio subjektais bei jų atstovais Lietuvoje. Vykdam tyrimą buvo atlikti patikrinimai kai kurių nagrinėjamų ūkio subjektų naudojamose patalpose, taip pat gauti rašytiniai bei žodiniai paaiškinimai tyrimo klausimais iš nagrinėjamų ūkio subjektų, valstybės institucijų bei su tyrimu susijusių perkančiųjų organizacijų, atlikti kiti tyrimo veiksmai. Tyrimo metu nustatytos aplinkybės ir padarytos išvados buvo išdėstytos Konkurencijos tarybos Kartelių skyriaus 2009-04-23 pranešime Nr. 5S-19.

(2) Išnagrinėjus bylą Konkurencijos tarybos 2009-12-10 viešajame bylų nagrinėjimo posėdyje, 2009-12-10 nutarimu Nr. 2S-27 byla buvo grąžinta papildomam tyrimui atlikti, siekiant nustatyti visas su nagrinėjama byla susijusias faktines aplinkybes, galinčias turėti reikšmės vertinant ūkio subjektų, užsiimančių didmenine prekyba vaistais, bei šių ūkio subjektų asociacijos veiksmų atitiktį Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies ir Sutarties 101 straipsnio reikalavimams. Tyrimo terminas pratęstas Konkurencijos tarybos 2010-05-06 nutarimu Nr. 1S-70, 2010-07-10 nutarimu Nr. 1S-121, 2010-11-04 nutarimu Nr. 1S-187, 2011-02-03 nutarimu Nr. 1S-22 bei 2011-05-05 nutarimu Nr.1S-79.

---

¹ Nutarimo tekste naudojama sąvoka „vaistai“ bei kitos tyrimo metu nagrinėta ūkio subjektų veiklą apibūdinančios ir šiame nutarime naudojamos sąvokos nėra sietinos su galimu atitinkamos rinkos apibrėžimu (pastarasis, atsižvelgiant į nutarimo pobūdį, nagrinėjamu atveju nėra pateikiamas).

(3) Tyrimo metu buvo nagrinėjami susitarimai tarp vaistų gamintojų (Lietuvoje veikiančių per savo dukterines bendroves bei atstovybes ir filialus) ir didmeninių pardavėjų bei atliekamas jų vertinimas pagal Konkurencijos įstatymo 5 straipsnį, Sutarties 101 straipsnį, Komisijos reglamentą Nr.2790/1999 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų grupėms² bei kitas konkurenciją ribojančius susitarimus reglamentuojančias nuostatas.

(4) Tyrimo metu nustatyta, kad Lietuvoje daugiausia parduodami užsienio gamintojų (dalis jų priklauso tarptautiniams koncernams) vaistai, kurių platinimą vykdo didmeniniai vaistų pardavėjai. Pastarieji iš gamintojų įsigytus vaistus parduoda vaistinėms, sveikatos priežiūros ir valstybės biudžetinėms įstaigoms bei kitiems didmenininkams. Kai kurie vaistų gamintojai tiesiogiai užsiima ir vaistų platinimo veikla.

(5) Farmacijos veikla Lietuvoje yra licencijuojama. Į Lietuvos rinką vaistiniai preparatai gali būti tiekiami tik tada, kai yra įregistruoti Lietuvos vaistinių preparatų registre, Bendrijos vaistinių preparatų registre arba Lygiagrečiai importuojamų vaistinių preparatų sąraše. Lietuvos rinkai vaistus gali tiekti tik vaistinio preparato rinkodaros teisę turintys juridiniai asmenys, kuriems išduodami vaistinio preparato rinkodaros pažymėjimai. Platinti (pardavinėti) vaistus Lietuvoje gali tik vaistų didmeninio platinimo licencijas turintys juridiniai asmenys. Didmeninė vaistų platinimo veikla apima vaistinių preparatų įsigijimą, turėjimą, tiekimą ar eksportą, išskyrus tiekimą fiziniams asmenims. Minėtą licenciją neterminuotam laikui išduoda Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos.

(6) Nustatyta, kad didmeniniai pardavėjai sveikatos priežiūros įstaigoms (ligoninėms) ir valstybės biudžetinėms įstaigoms vaistus parduoda laimėję viešųjų pirkimų konkursus. Atitinkamo vaisto kaina, kurią turi sumokėti pirkėjas, nustatoma kiekvieno konkretaus viešojo pirkimo atveju, įvertinus didmenininkų tam pirkimui pateiktus pasiūlymus (t.y. viešojo pirkimo laimėtoju tampa mažiausią kainą pasiūlęs tiekėjas). Vaistinėms didmeniniai pardavėjai parduoda kompensuojamuosius³ ir nekompensuojamuosius vaistus. Vaistų kainų (tiek didmeninių, tiek mažmeninių) nustatymui yra taikomas valstybinis reguliavimas. Kompensuojamųjų vaistų didmeninės (ir mažmeninės) kainos nustatomos prie vaistų gamintojo deklaruotos kainos⁴ pridendant atitinkamus prekybinius antkainius, kurių maksimalias ribas nustato Sveikatos apsaugos ministerija⁵. Nekompensuojamųjų vaistų didmeninio bei mažmeninio lygmens maksimalūs prekybos antkainiai šiuo metu taip pat yra reguliuojami⁶.

(7) Tyrimo metu buvo nagrinėjami gamintojų lygmenyje veikiančių subjektų UAB „Berlin Chemie Menarini Baltic“ (prekiauja *Berlin-Chemie AG* vaistiniais preparatais, priklauso pasaulinei *Menarini* grupei, toliau vadinama *Berlin Chemie*), UAB „GlaxoSmithKline Lietuva“ (įgaliota pardavinėti visų *GlaxoSmithKline* grupės įmonių Lietuvos vaistinių preparatų registre įregistruotus vaistus, toliau vadinama *GSK*), „Fresenius Kabi Polska“ ribotos atsakomybės bendrovės Baltijos atstovybės (tarptautinio *Fresenius Kabi* koncerno padalinys Lietuvoje, toliau vadinama *Fresenius Kabi*), UAB „Viasana“ (oficialus Vokietijos vaistų gamintojo *medac GmbH* atstovas Lietuvoje,

² *OLL 336, 29.12.1999, p.21–25.*

³ Kompensuojamieji vaistai – vaistiniai preparatai, kurie įrašyti į Kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyną ir kurių įsigijimo išlaidos ar jų dalis privalomuoju sveikatos draudimu apdraustiems asmenims yra kompensuojama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų. Kompensuojamųjų vaistų sąrašus peržiūri ir tvirtina Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija.

⁴ Deklaruojama kaina – nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos kompetentingai institucijai deklaruojama vaistinio preparato ar medicinos pagalbos priemonės gamintojo Lietuvai taikoma šio vaistinio preparato ar šios medicinos pagalbos priemonės kaina, neįskaitant PVM. (Žin. 2009, Nr. 158-7191).

⁵ Kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainų nustatymo ir taikymo tvarka šio metu yra reglamentuojama 2010-04-06 Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-267. Tirtu laikotarpiu (2005-2008 m.) vaistų kainų nustatymo ir taikymo tvarką nustatė šiuo metu jau negaliojantis 2000-08-12 Sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. 459 (Žin., 2000, Nr.70-2084).

⁶ Šiuo metu taikomas 2010-03-10 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 257 „Dėl nekompensuojamųjų vaistinių preparatų didžiausios didmeninės ir mažmeninės prekybos antkainių patvirtinimo. Tirtu laikotarpiu (2005-2008 m.) galiojo 2000-08-12 Sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. 459, pagal kurį nekompensuojamųjų vaistų, vaistažolių, nekompensuojamųjų vaistinės asortimento prekių kainos nebuvo reguliuojamos, jas galėjo nustatyti kiekvienas atitinkamas prekes parduodantis ūkio subjektas.

Latvijoje ir Estijoje, toliau vadinama *Viasana*) ir UAB „Nutricia Baltics“ (atstovauja Olandijos vaistų kompaniją *Nutricia International B.V.*, toliau vadinama *Nutricia*) bei didmeninio vaistų platinimo lygmenyje veikiančių subjektų UAB „Tamro“ (toliau vadinama *Tamro*), UAB „Limedika“ (toliau vadinama *Limedika*) ir UAB „Armila“ (toliau vadinama *Armila*) veiksmai bei galimi draudžiami vertikalūs susitarimai, kuriais buvo apriboti klientai, kuriems didmenininkas gali parduoti sutartyje numatytas prekes, ir kuriais gamintojai apribojo didmenininkų galimybes nustatyti savo pardavimų kainas.

(8) Atlikus pirminio bei papildomo tyrimo metu surinktos informacijos analizę bei įvertinus visas bylai reikšmingas aplinkybes, nenustatyta pakankamai faktinių duomenų, kurie patvirtintų, kad nagrinėjami ūkio subjektai, užsiimantys didmenine prekyba vaistais, medicinos prekėmis ir medicinos prietaisais, neleistinu būdu riboja klientus, kuriems didmenininkai gali parduoti prekes, ar derino vaistų perpardavimo kainas. Vis dėlto, kai kurios tyrimo metu nustatytos faktinės aplinkybės, tai yra ūkio subjektų tarpusavio sutartyse įtvirtintos nuostatos ir bendradarbiavimo formos, buvo nagrinėjamos kaip galinčios sudaryti pagrindą konkurencijos ribojimų atsiradimui (šios nuostatos pateikiamos toliau šiame nutarime).

(9) Nustatyta, kad 2006-01-03 *Berlin Chemie* su *Tamro*, *Limedika* ir *Armila* pasirašė Komercinio bendradarbiavimo ir tarpusavio prekybos santykių organizavimo sutartis, pagal kurių 3.4. punktą „*pardavėjas įgalioja pirkėją dalyvauti pardavėjo medikamentų tiekimo konkursuose į Lietuvos Respublikos gydymo įstaigas. Pirkėjas įsipareigoja iš anksto pranešti pardavėjui apie įvyksiantį konkursą ir aptarti tiekimo sąlygas. Pirkėjui laimėjus konkursą ir apie tai raštiškai pranešus pardavėjui, pardavėjas suteikia papildomą natūrinę nuolaidą, atsižvelgiant į tiekimo sąlygas*“. 2007 m. ir 2008 m. tie patys didmenininkai pasirašė naujas sutartis su *Berlin Chemie*, kurių skyriuje „*Viešieji konkursai*“ buvo numatyta ta pati pirkėjo pareiga iš anksto pranešti pardavėjui apie įvyksiantį konkursą ir aptarti tiekimo sąlygas, o pirkėjui laimėjus konkursą ir apie tai raštiškai pranešus pardavėjui, pardavėjas suteikia papildomą natūrinę nuolaidą, atsižvelgiant į tiekimo sąlygas.

(10) Nagrinėjant gamintojo *GSK* susitarimus su didmenininkais, nustatyta, kad *GSK* nėra pasirašiusi atskirų pirkimo-pardavimo sutarčių su kiekvienu didmenininku, o egzistuoja tik standartinės pirkimo-pardavimo sąlygos, kurių visi didmenininkai privalo laikytis. Tačiau pagal vidinę įmonės tvarką nuolaidų taikymas ligoninių konkursams yra vienas iš specialiai numatytų atvejų.

(11) *Viasana* 2008-07-01 su vaistų gamintoju *medac GmbH* sudarytoje sutartyje įtvirtinta nuostata, pagal kurią „*kainos konkursų produktams turi būti aptartos kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į ekonominį pagrįstumą abiejų šalių atžvilgiu*“.

(12) Nagrinėjant *Fresenius Kabi* susitarimus su vaistų didmenininkais, nustatyta, kad 2007 m. birželio mėn. *Fresenius Kabi* pasirašė distribucijos sutartis su *Tamro* ir *Limedika*. Abiejų sutarčių 2 prieduose, dalyje „*Bendradarbiavimas ligoninių konkursuose*“, numatyta, kad „*Tiekėjas ir Distributorius bendradarbiaus ligoninių konkursuose. Tiekėjas turi teisę nustatyti kainą galutiniam pirkėjui ligoninių konkursuose*.“ Pastebėtina, kad dar tyrimo metu *Fresenius Kabi* pateikė informaciją apie tai, kad ši sutartinė nuostata buvo pakeista, nurodant, kad „*tiekiėjas ir distributorius turi teisę derėtis ir susitarti dėl specialių nuolaidų, kurios taikomos atskirais produktų tiekimo atvejais*“.

(13) Nagrinėjant gamintojo *Nutricia* susitarimus su didmenininkais, nebuvo nustatyta panašaus pobūdžio rašytinių sutartinių nuostatų, kurios galėtų kelti abejonių konkurencijos teisės reikalavimų aspektu, tačiau buvo pastebėta, kad viešuosiuose pirkimuose *Nutricia* taip pat derina specialias nuolaidas su didmenininkais kiekvienu konkrečiu atveju.

(14) Taigi, tyrimo metu nustatytos aplinkybės rodo, kad bendradarbiavimas tarp gamintojų ir didmeninių platintojų viešųjų pirkimų atvejais yra vykdomas pagal atskirą tvarką (kai kuriais atvejais ši tvarka yra atskirai aptarta sutartyse, kitais atvejais tokia tvarka susiklosto kaip faktinis bendradarbiavimas). Kiekvieno konkretaus viešojo pirkimo atveju paprastai yra nustatomos ir tam pirkimui skirtos kainos, už kurias gamintojas parduoda savo tiekiamus vaistus didmeniniams pardavėjams. Remiantis tyrimo duomenimis, tais atvejais, kai vaistas toliau būdavo parduodamas

(ar siūlomas parduoti) lignoninėms, gamintojai atitinkamiems viešajame pirkime ketinantiems dalyvauti didmenininkams tuos vaistus parduodavo mažesne kaina nei tais atvejais, kai toks vaistas didmenininkų būdavo parduodamas vaistinėms. Gamintojų kainos viešųjų pirkimų atvejais buvo nustatomos taikant specialias nuolaidas ir galėdavo būti nuo 10 iki 75 proc. žemesnės nei tiekėjo deklaruotos kainos. Nuolaidų dydžiai dažniausiai sudarydavo nuo 20 –30 proc. iki 45 – 55 proc. nuo įprastinių gamintojų didmeninių pardavimo didmenininkams kainų. Taip pat pasakytina, kad kai kurie gamintojai didmenininkams suteikdavo 100 proc. natūrinę nuolaidą. Tokias nuolaidas gamintojai ir didmenininkai paprastai vadindavo specialiomis nuolaidomis. Tuo tarpu pardavimams į vaistines tokios specialios nuolaidos nebuvo taikomos. Iš tyrimo medžiagos matyti, kad, didmenininkams laimėjus konkursą lignoninėje, nuolaidos, dėl kurių buvo susitarta su gamintojais (tiekėjais) prieš konkursą, buvo kompensuojamos pagal tam tikrą tiekėjų nustatytą tvarką, didmenininkui patvirtinus, kad lignoninė vaistus nupirko.

(15) Tokios faktinės aplinkybės, susijusios su gamintojų taikomu vaistų kainų nustatymu viešuosiuose pirkimuose, gali būti reikšmingos kompensuojamųjų vaistų kainų nustatymo mechanizmui, todėl motyvuojamojoje šio nutarimo dalyje pateikiamos atitinkamos rekomendacijos Sveikatos apsaugos ministerijai. Be to, kaip jau buvo minėta, atitinkamos sutartinės nuostatos bei bendradarbiavimo formos tyrimo metu buvo nagrinėjamos kaip galinčios sudaryti pagrindą ir konkurencijos ribojimų (t.y. perpardavimo kainų nustatymo) atsiradimui, nors šiuo atveju atitinkamų faktinių aplinkybių dėl tokio pobūdžio neleistinų konkurencijos ribojimų, už kuriuos galėtų būti taikoma Konkurencijos įstatyme numatyta atsakomybė, įgyvendinimo nebuvo nustatyta.

(16) Siekdami pašalinti bet kokias galimas abejones dėl savo elgesio atitikties konkurencijos teisės reikalavimams, pažeidimu įtariamai ūkio subjektai – *Berlin Chemie, GSK, Viasana, Fresenius Kabi, Nutricia, Armila, Limedika ir Tamro* – Konkurencijos tarybai pateikė atitinkamus išipareigojimus dėl jau atliktų bei ketinamų imtis veiksmų bei šiais išipareigojimais grindžiamus prašymus nutraukti tyrimą pagal Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 2 punktą. Pradiniai išipareigojimai (juos skirtingi ūkio subjektai teikė 2010 m. gruodžio – 2011 m. gegužės mėn.) buvo koreguojami ir 2011 m. birželio mėn. buvo pateikti patikslinti išipareigojimai.

(17) Visi nurodyti ūkio subjektai iš esmės pateikė analogiškus išipareigojimus:

1. užtikrinti, kad visose esamose ir (ar) naujai sudaromose vaistų ir (ar) medicinos priemonių distribucijos ar panašaus pobūdžio sutartyse būtų panaikintos ir (ar) nebūtų įrašomos nuostatos, tiesiogiai ar netiesiogiai numatančios (arba kurios gali būti aiškinamos kaip numatančios) didmeninių vaistų pardavėjų pareigą su gamintoju (tiekėju) derinti didmeninių vaistų pardavėjų siūlomas kainas ar kitas sąlygas lignoninių ar kitų biudžetinių įstaigų rengiamuose viešųjų pirkimų konkursuose, dėl kurių, siekiant užtikrinti konkurenciją rinkoje, sprendimą turi priimti pats didmeninis vaistų pardavėjas;

2. užtikrinti, kad tokio pobūdžio nuostatos ir atitinkami veiksmai nebūtų įgyvendinami praktikoje.

(18) Atsižvelgdama į tai, kad neaiškumų iškilo dėl sutarties, kurios pagrindu *Viasana* įsigyja vaistus iš jų gamintojo (nors Lietuvoje pati *Viasana* veikia kaip gamintojo atstovas⁷ ir parduoda vaistus didmeniniams platintojams), ši bendrovė taip pat pateikė papildomą analogiško turinio išipareigojimą, taikytiną *Viasanos* ir atitinkamo užsienio gamintojo sutartinių santykių atžvilgiu. *Viasana* papildomai išipareigojo imtis priemonių, kad visose esamose ir (ar) naujai sudaromose vaistų ir (ar) medicinos priemonių distribucijos ar panašaus pobūdžio sutartyse būtų panaikintos ir (ar) nebūtų įrašomos nuostatos, tiesiogiai ar netiesiogiai numatančios (arba kurios gali būti aiškinamos kaip numatančios) *Viasanos* pareigą su atstovaujama gamintoju (tiekėju) derinti *Viasanos* didmeniniams vaistų pardavėjams ar tiesiogiai *Viasanos* lignoninių ar kitų biudžetinių įstaigų rengiamuose viešųjų pirkimų konkursuose siūlomas kainas ar kitas sąlygas, dėl kurių, siekiant užtikrinti konkurenciją rinkoje, sprendimą turi priimti pati *Viasana*.

(19) Šie išipareigojimai turėtų būti taikomi nedelsiant, t.y. nuo atitinkamo Konkurencijos tarybos nutarimo įsigaliojimo dienos, o išipareigojimai, susiję su atitinkamų esamų sutarčių

⁷ Šiuo atveju sąvoka „atstovas“ nėra suprantama kaip apibūdinanti tikrojo atstovavimo santykius, kuriems nėra taikomi Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties 101 straipsnio reikalavimai.

nuostatų pakeitimu, turėtų būti įgyvendinti ne vėliau kaip per 6 (šešis) mėnesius nuo atitinkamo Konkurencijos tarybos nutarimo įsigaliojimo dienos, apie tai informuojant Konkurencijos tarybą.

(20) Konkurencijos taryba ūkio subjektų pateiktus įsipareigojimus paskelbė Konkurencijos tarybos internetinėje svetainėje, o suinteresuoti asmenys iki 2011-07-15 galėjo pareikšti savo pastabas ir pasiūlymus dėl šių įsipareigojimų. Per nurodytą laikotarpį pastabų ir pasiūlymų nebuvo gauta.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(21) Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies ir Sutarties 101 straipsnio 1 dalies nuostatos draudžia ūkio subjektams sudaryti bet kokius susitarimus (tiek horizontalius, tiek vertikalius), kuriais siekiama riboti, kurie riboja ar kurie gali riboti konkurenciją. Tyrime nagrinėjamo pobūdžio ūkio subjektų elgesys dėl visą valstybės narės teritoriją apimančio pobūdžio⁸ bei įtakos importui bei eksportui⁹, galėtų daryti poveikį prekybai tarp valstybių narių Sutarties 101 straipsnio prasme, kas būtų laikoma pagrindu taikyti Sutarties 101 straipsnį tokio pobūdžio veiksmų vertinimui. 2010 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamento (EB) 330/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikalinių susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims 4 straipsnis numato, jog veiksmai, kuriais siekiama apriboti pirkėjo galimybes nustatyti savo pardavimo kainą, o taip pat tokie veiksmai, kuriais ribojami klientai, kuriems pirkėjas gali parduoti prekes ar paslaugas yra laikytini sunkiu konkurencijos teisės pažeidimu, kuriam nėra taikoma minėtame Reglamente numatyta išimtis¹⁰. Šių teisės normų kontekste Konkurencijos taryba atliko tyrimą, esant pagrindui įtarti, kad vaistų didmenine prekyba užsiimančios ūkio subjektai (vaistų gamintojai ir didmeniniai pardavėjai), sudarydami neleistinus vertikalinius susitarimus dėl vaistų pardavimo viešuosiuose pirkimuose, galėjo pažeisti minėtas teisės aktų nuostatas.

(22) Kaip jau buvo minėta, kai kurios tyrimo metu nustatytos ūkio subjektų tarpusavio sutartyse įtvirtintos nuostatos ir bendradarbiavimo formos vertintinos kaip galinčios sudaryti pagrindą konkurencijos ribojimų atsiradimui.

Dėl ūkio subjektų prisiimtų įsipareigojimų ir tyrimo nutraukimo

(23) Kaip nurodyta šio nutarimo aprašomojoje dalyje, kai kurios ūkio subjektų sudarytų sutarčių nuostatos bei bendradarbiavimo formos gali būti suprantamos kaip sudarančios pagrindą neleistinam perpardavimo kainų nustatymui, didmeniniams vaistų pardavėjams dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose. Tokia galimybė yra tikėtina dėl ūkio subjektų vykdomo glaudaus bendradarbiavimo nustatant tiekimo sąlygas konkreitiems viešiesiems pirkimams, t.y. kai kurios ūkio subjektų sudarytų sutarčių nuostatos bei bendradarbiavimo formos numato didmeninių vaistų pardavėjų pareigą pranešti apie vykstančius konkrečius viešuosius pirkimus, o taip pat kiekvienu atveju vyksta kainos derinimas kiekvienam viešajam pirkimui. Atkreiptinas dėmesys, kad didmeniniai vaistų pardavėjai jokiais būdais tiesiogiai ar netiesiogiai su vaisto gamintoju neturi derinti savo elgesio, numatomo konkrečiame viešajame pirkime, dėl kurio, siekiant užtikrinti konkurenciją rinkoje, sprendimą turi priimti pats didmeninis vaistų pardavėjas. Toks draudimas, visų pirma, apima perpardavimo kainų (šiuo atveju – viešajame pirkime jo organizatoriui siūlomų kainų) derinimą. Tuo tarpu pagal šiuo metu numatytas sutarčių nuostatas bei taikomas bendradarbiavimo formas išlieka dviprasmiškumų ir neaiškumų šiuo klausimu, kurie privalo būti pašalinti.

(24) Atsižvelgus į tai, kad pažeidimu įtariamieji ūkio subjektai – *Berlin Chemie, GSK, Viasana, Fresenius Kabi, Nutricia, Armila, Limedika ir Tamro* – pateikė įsipareigojimus tokių veiksmų neatlikti ateityje bei atlikti veiksmus, sudarančius prielaidas ateityje išvengti galimų

⁸ Sujungtos bylos T-259/02 -T-264/02 ir T-271/02 *Raiffeisen Zentralbank Österreich A prieš Komisiją*, p.179, 186

⁹ Europos Komisijos sprendimas COMP/39.317 – *E.ON Gas*, p. 42

¹⁰ Analogiškus draudimus numatė ir Komisijos reglamentas Nr.2790/1999 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikalinių susitarimų ir suderintų veiksmų grupėms, galiojės tiriamu laikotarpiu.

pažeidimų, yra pagrindas vertinti tyrimo dėl šių ūkio subjektų nutraukimo galimybę pagal Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 2 punktą.

(25) Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 2 punkte yra nurodyta, kad tyrimas nutraukiamas, jei veiksmai nepadare esminės žalos įstatymų saugomiems interesams, o ūkio subjektas, įtariamas pažeidęs įstatymą, geranoriškai nutraukė veiksmus ir pateikė Konkurencijos tarybai rašytinį įsipareigojimą tokių veiksmų neatlikti ar atlikti veiksmus, šalinančius įtariamą pažeidimą ar sudarančius prielaidas jo išvengti ateityje.

(26) Nagrinėjamu atveju nebuvo nustatyta, kad būtų atlikti veiksmai, kurie galėjo padaryti esminės žalos įstatymų saugomiems interesams (nebuvo nustatyta duomenų dėl faktinio perpardavimo kainų fiksavimo ar kitų tyrimo metu nagrinėtų galimų neleistinų vertikalių susitarimų, už kuriuos galėtų būti taikoma atsakomybė, įgyvendinimo), be to, ūkio subjektų pateikti įsipareigojimai sudaro prielaidas išvengti galimų konkurencijos teisės reikalavimų pažeidimų ateityje. Pagal pateiktus ūkio subjektų įsipareigojimus bus pašalintos abejonės dėl atitinkamų sutartinių nuostatų taikymo bei bendradarbiavimo formų įgyvendinimo, galinčių nulemti neleistinus perpardavimo kainos fiksavimo atvejus viešuosiuose pirkimuose. Tokias sąlygas sudarys esamų sutarčių peržiūrėjimas bei aiškus ateityje sudaromų sutarčių nuostatų formulavimas, taip pat atitinkamas bendradarbiavimo įgyvendinimas praktikoje, pašalinant bet kokius neaiškumus ir dviprasmiškumus dėl vaistų gamintojų ir didmeninių vaistų pardavėjų bendradarbiavimo objekto. Visais atvejais turi būti aišku, kad bendradarbiavimas nevyksta dėl galutinių didmeninio vaistų pardavėjo viešųjų pirkimų organizatoriams siūlomų tiekimo sąlygų, įskaitant perpardavimo kainas, dėl kurių, siekiant užtikrinti konkurenciją rinkoje, sprendimą turi priimti pats didmeninis vaistų pardavėjas savarankiškai.

(27) Ūkio subjektų pateikti įsipareigojimai nedelsiant užtikrinti, kad atitinkamo pobūdžio nuostatos ir veiksmai nebūtų įgyvendinami praktikoje šiuo atveju gali būti vertintini kaip veiksmų, sukėlusių įtarimus dėl atitinkamų neleistinų konkurencijos ribojimų, nutraukimas.

(28) Pastebėtina, kad atitinkami ūkio subjektų pateikti įsipareigojimai turi būti įgyvendinami atsižvelgiant į konkrečią su kiekvienu ūkio subjektu, kurio veiksmai buvo nagrinėti tyrimo metu, susijusią situaciją. Visi ūkio subjektai privalo vykdyti visus veiksmus ir laikytis visų įsipareigojimų, susijusių su galimų pažeidimų išvengimu ateityje (t.y. atitinkamai turi pasirūpinti, kad sudaromose sutartyse nebūtų įtvirtinama jokių įsipareigojimuose nurodytų nuostatų ir kad tokio pobūdžio nuostatos ir atitinkami veiksmai nebūtų įgyvendinami praktikoje). Šie įsipareigojimai turi būti vykdomi nedelsiant nuo šio Konkurencijos tarybos nutarimo įsigaliojimo dienos. Tuo tarpu tais atvejais, kai būtina keisti atitinkamų sutarčių nuostatas, tokie pakeitimai turi būti padaryti ne vėliau kaip per 6 (šešis) mėnesius nuo šio nutarimo įsigaliojimo dienos. Pastarasis įsipareigojimas pagal šio nutarimo aprašomojoje dalyje išdėstytus duomenis yra aktualus *Berlin Chemie* ir *Viasana*. Tuo tarpu *Fresenius Kabi* jau yra pakeitusi abejonių sukėlusią sutarties nuostatą.

(29) Pabrėžtina, kad didmeninių vaistų pardavėjų veiksmų savarankiškumo užtikrinimas jų santykiuose su klientais yra reikšmingas aspektas ir visų kitų vaistų gamintojų bei didmeninių vaistų pardavėjų veikloje, net jeigu jų elgesys nebuvo detaliam nagrinėtas tyrimo metu. Taigi, šia veikla užsiimančios ūkio subjektai atitinkamai taip pat turėtų įvertinti savo sudarytas ir (arba) sudaromas sutartis, jose įtvirtintas nuostatas bei faktinio tarpusavio bendradarbiavimo veiksmus šio nutarimo kontekste.

(30) Atsižvelgiant į tai, kad faktinių duomenų apie atitinkamus konkurenciją ribojančius susitarimus, už kuriuos galėtų būti taikoma Konkurencijos įstatyme numatyta atsakomybė, nenustatyta bei į tai, kad dar tyrimo metu ūkio subjektai *Berlin Chemie*, *GSK*, *Viasana*, *Fresenius Kabi*, *Nutricia*, *Armila*, *Limedika* ir *Tamro* geranoriškai ėmėsi priemonių dėl bet kokių galimų abejonių, susijusių su jų veiksmų atitikties konkurencijos teisės reikalavimams vertinimu, pašalinimo, prisiėmė tinkamus ir pakankamus įsipareigojimus, sudarančius prielaidas ateityje išvengti galimų pažeidimų, yra pagrindas nutraukti tyrimą šių ūkio subjektų atžvilgiu, vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 2 punktu. Remiantis Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 3 dalimi, ūkio subjektų pateikti įsipareigojimai tampa įpareigojimais ir yra jiems privalomi. Remiantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 5 straipsnio 1 dalimi, valstybių narių

konkurencijos institucijos turi teisę taikydamos Sutarties 101 straipsnį tuo tikslu taikyti ir Tarybos reglamento 5 straipsnio 1 dalyje nurodytas priemones, viena iš kurių yra priimti išipareigojimus. Kaip minėta, nagrinėjamu atveju ūkio subjektams prisiėmus išipareigojimus, sudarančius prielaidas ateityje išvengti galimų pažeidimų, konstatuotina, kad šios aplinkybės yra tyrimo nutraukimo pagrindas ir pagal Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1/2003 5 straipsnį.

(31) Kitų ūkio subjektų, t.y. UAB „Sanofi-Aventis Lietuva“, UAB „Sicor Biotech“, UAB „B.Braun Avitum“, UAB „Astrazeneca Lietuva“, UAB „Orion Pharma“, UAB „Stada-Nizhpharm Baltija“, UAB „NYCOMED“, AB „Sanitas“, Sandoz Pharmaceuticals d. d (Sandoz Pharmaceuticals d.d. filialo Lietuvoje), SRL Ranbaxy Ltd. (Ranbaxy Laboratories Limited atstovybės Lietuvoje), Abbott Laboratories („Abbott Laboratories S.A.“ atstovybės Lietuvoje), Berlin - Chemie AG (Vokietijos akcinės bendrovės „Berlin-Chemie“ atstovybės Lietuvoje), Pfizer Inc. („pfizer h.c.p. Corporation“ atstovybės Lietuvoje), Rohde & Schwarz Danmark A/S (Danijos įmonės „Rohde & Schwarz Danmark A/S“ atstovybės Lietuvoje), Novartis International AG (Novartis Consumer Health Services SA atstovybės Lietuvoje), Nycomed Osteuropa Marketing Service GmbH (Austrijos bendrovės „Nycomed Osteuropa Marketing Service GmbH“ atstovybės Lietuvoje), Richter Gedeon (Vengrijos ribotos atsakomybės bendrovės „Gedeon Richter Ltd“ atstovybės Lietuvoje), UAB „B. Braun Medical“, UAB „Alaja“ ir Ko, UAB „Medikona“, Vaistų didmeninės prekybos įmonių asociacijos, atžvilgiu tyrimas nutrauktinas vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 1 punktu. Šių ūkio subjektų atžvilgiu taip pat nėra pagrindo taikyti priemonių pagal Sutarties 101 straipsnį, kaip tai numatyta 2002-12-16 Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1/2003 5 straipsnyje.

Dėl rekomendacijų Sveikatos apsaugos ministerijai

(32) Tyrimo metu nustatytų faktinių aplinkybių pagrindu, siekdama užtikrinti veiksmingą konkurenciją nagrinėjamosiose rinkose, galutinio vartotojo (paciento) mokamos kainos už vaistinius preparatus dydžio mažėjimą bei Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau – PSDF) lėšų naudojimo efektyvumą, Konkurencijos taryba atkreipia Sveikatos apsaugos ministerijos dėmesį į tobulintinus esamo reguliavimo aspektus ir siūlo žemiau nurodomus galimus kompensuojamųjų vaistų kainodaros reguliavimo pakeitimus, taip pat lygiagretaus vaistų importo skatinimo būdus.

Dėl Kompensuojamųjų vaistų kainodaros

(33) Kaip nurodyta šio nutarimo aprašomojoje dalyje, Konkurencijos tarybos tyrimo metu nustatyta, jog vaistinių preparatų gamintojų kainos, taikomos didmeniniams platintojams, tais atvejais, kai pastarieji atitinkamus vaistus siūlydavo viešųjų pirkimų konkursuose, būdavo iki 75 proc. žemesnės nei SAM tvirtinamo Kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyno¹¹ skiltyje „Deklaruota kaina, Lt“ vaistinių preparatų gamintojų nurodytos kainos. Konkurencijos taryba pažymi, kad pagal Bazinių kainų apskaičiavimo tvarkos aprašą¹² vaisto bazinės kainos – t.y. kainos, kuri yra pagrindas nustatant mažmeninės kainos dalį, kompensuojamą iš PSDF, ir, atitinkamai, lemianti galutiniam vartotojui (pacientui) tenkančią priemonę – apskaičiavimas pagal nustatytą formulę yra tiesiogiai susietas su minėta vaisto gamintojo deklaruota didmenine kaina. Dėl šios priežasties Konkurencijos taryba atkreipia SAM dėmesį į tokį deklaruojamų ir faktiškai taikomų vaistų kainų skirtumą ir siūlo nustatant vaistinių preparatų bazinę kainą atsižvelgti į faktiškai vaistų gamintojų taikomas kainas.

(34) Atkreiptinas dėmesys, kad praktikoje SAM iš dalies atsižvelgia į vaistais prekiaujančių ūkio subjektų faktiškai taikomas nuolaidas, teikiamas siekiant įrašyti vaistinius preparatus į Kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyną. Vadovaujantis minėto Bazinių kainų apskaičiavimo tvarkos aprašo 8 punktu, vaistų gamintojai gali taikyti tokio pobūdžio nuolaidas tik jas

¹¹ Žin.2011, Nr. 41-1959.

¹² Žin. 2009, Nr. 158-7191.

deklaruoti SAM ir Valstybinei ligonių kasai prie SAM, o deklaravus šias nuolaidas, gali būti atitinkamai perskaičiuojama (mažinama) bazinė kaina.

(35) Pažymėtina, kad, jeigu būtų atsižvelgiama ne tik į nuolaidas, taikomas siekiant užtikrinti vaisto įrašymą į Kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyną, bet kartu būtų atsižvelgiama ir į faktiškai gamintojų taikomas kainas (o kartu ir atitinkamas taikomas nuolaidas), kai vaistai parduodami didmeniniams platintojams perpardavimo ligoninių ir kitų biudžetinių įstaigų viešuosiuose konkursuose tikslais, padidėtų galimybės užtikrinti efektyvesnę PSDF lėšų panaudojimą, o tuo pačiu tai galėtų lemti mažesnes paciento priemokas kompensuojamiesiems vaistams. Taigi, įvertinus tokias aplinkybes, Sveikatos apsaugos ministerijai siūlytina, nustatant bazinių kainų apskaičiavimo tvarką, atsižvelgti ir į atitinkamas gamintojų faktiškai taikomas kainas (tais atvejais, kai taikomos nuolaidos nuo gamintojų deklaruojamų kainų).

Dėl lygiagretaus vaistų importo skatinimo

(36) Iš tyrimo metu gautų duomenų tai pat darytina išvada, jog šiuo metu Lietuvos Respublikoje vaistinių preparatų platinimo rinkoje veikiančių ūkio subjektų patiriamas konkurencinis spaudimas iš išorės, t.y. iš kitų teritorijų, yra nepakankamai stiprus (lygiagretaus importo mastas Lietuvoje yra itin menkas). Siekdama paskatinti lygiagretų vaistinių preparatų importą – t.y. kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje registruoto vaistinio preparato, kuris yra tapatus Lietuvos Respublikoje jau registruotam vaistiniam preparatui ar pakankamai į jį panašus, įvežimą į Lietuvos Respubliką nesinaudojant vaistinio preparato rinkodaros teisės turėtojo platinimo tinklu – Konkurencijos taryba atkreipia SAM dėmesį į tokio importo vystymąsi galimai ribojantį reguliavimą.

(37) Vadovaujantis jau minėto Bazinių kainų apskaičiavimo tvarkos aprašo 19 punkto nuostata, lygiagrečiai importuojami vaistai įtraukiami į kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyną tik jeigu jų ir tokių pačių Lietuvos Respublikos rinkodaros teisės turėtojo analogiškos pakuotės vaistų deklaruojamų kainų skirtumas yra ne mažesnis nei 4-10 proc., priklausomai, nuo lygiagretaus importo leidimo turėtojo deklaruojamos vaistinio preparato kainos dydžio. Pastebėtina, kad tokiu būdu į rinką negali būti lygiagrečiai importuojami vaistai, kurie, nors ir yra pigesni nei Lietuvos Respublikos rinkodaros teisės turėtojo platinami vaistai, visgi neatitinka nurodyto 4-10 proc. kainų skirtumo reikalavimo. Dėl šios priežasties siūlytina atsisakyti šio 4-10 proc. kainų skirtumo reikalavimo ir leisti lygiagrečiai importuoti vaistinius preparatus, jei jų deklaruojama kaina yra mažesnė nei tokių pačių Lietuvos Respublikos rinkodaros teisės turėtojo analogiškos pakuotės vaistų deklaruojama kaina. Tokiu būdu būtų sudarytos galimybės Lietuvos pacientams pasinaudoti konkurencijos teikiama nauda, nepriklausomai nuo to, kiek atitinkami lygiagretaus importo būdu įvežami vaistai yra pigesni už tuos, kurie rinkodaros teisės turėtojo yra platinami Lietuvoje.

Vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktais ir 30 straipsnio 3 dalimi, Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1/2003 5 straipsniu,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

1. Tyrimą dėl ūkio subjektų, užsiimančių didmenine prekyba vaistais, medicinos prekėmis ir medicinos prietaisais, bei šių ūkio subjektų asociacijos veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams nutraukti.

2. Patvirtinti šiuos UAB „Berlin Chemie Menarini Baltic“, UAB „GlaxoSmithKline Lietuva“, „Fresenius Kabi Polska“ ribotos atsakomybės bendrovės, UAB „Viasana“, UAB „Nutricia Baltics“, UAB „Tamro“, UAB „Limedika“ ir UAB „Armila“ priisiimtus įsipareigojimus:

2.1. užtikrinti, kad visose esamose ir (ar) naujai sudaromose vaistų ir (ar) medicinos priemonių distribucijos ar panašaus pobūdžio sutartyse būtų panaikintos ir (ar) nebūtų įrašomos nuostatos, tiesiogiai ar netiesiogiai numatančios (arba kurios gali būti aiškinamos kaip numatančios)

didmeninių vaistų pardavėjų pareigą su gamintoju (tiektėju) derinti didmeninių vaistų pardavėjų siūlomas kainas ar kitas sąlygas ligoninių ar kitų biudžetinių įstaigų rengiamuose viešųjų pirkimų konkursuose, dėl kurių, siekiant užtikrinti konkurenciją rinkoje, sprendimą turi priimti pats didmeninis vaistų pardavėjas;

2.2. užtikrinti, kad tokio pobūdžio nuostatos ir atitinkami veiksmai nebūtų įgyvendinami praktikoje.

2.3. Šio nutarimo rezoliucinės dalies 2.1-2.2 punktuose numatyti įsipareigojimai vykdytini nedelsiant, t.y. nuo atitinkamo Konkurencijos tarybos nutarimo įsigaliojimo dienos. Įsipareigojimai, susiję su atitinkamų galiojančių sutarčių nuostatų pakeitimu, turi būti įgyvendinti ne vėliau kaip per 6 (šešis) mėnesius nuo šio nutarimo įsigaliojimo dienos, pateikiant tokį pakeitimą patvirtinančius įrodymus Konkurencijos tarybai per 14 (keturiolika) dienų nuo atitinkamo įsipareigojimo įvykdymo.

3. Patvirtinti papildomą UAB „Viasana“ įsipareigojimą imtis priemonių, kad visose esamose ir (ar) naujai sudaromose vaistų ir (ar) medicinos priemonių distribucijos ar panašaus pobūdžio sutartyse būtų panaikintos ir (ar) nebūtų įrašomos nuostatos, tiesiogiai ar netiesiogiai numatančios (arba kurios gali būti aiškinamos kaip numatančios) UAB „Viasana“ pareigą su atstovaujama gamintoju (tiektėju) derinti UAB „Viasana“ didmeniniams vaistų pardavėjams ar tiesiogiai UAB „Viasana“ ligoninių ar kitų biudžetinių įstaigų rengiamuose viešųjų pirkimų konkursuose siūlomas kainas ar kitas sąlygas, dėl kurių, siekiant užtikrinti konkurenciją rinkoje, sprendimą turi priimti pati UAB „Viasana“. Šio įsipareigojimo vykdymui taikomos šio nutarimo rezoliucinės dalies 2.3 punkte numatytos vykdymo sąlygos.

4. Pasiūlyti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, nustatant vaistų bazinių kainų apskaičiavimo tvarką, atsižvelgti į gamintojų faktiškai taikomas kainas, kai vaistai didmeniniams platintojams yra parduodami perpardavimo ligoninių ir kitų biudžetinių įstaigų viešuosiuose konkursuose tikslais ir yra taikomos gamintojų nuolaidos nuo deklaruotos atitinkamo vaisto kainos.

5. Pasiūlyti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai leisti lygiagrečiai importuoti vaistus, jei jų deklaruojama kaina yra mažesnė nei tokių pačių Lietuvos Respublikos rinkodaros teisės turėtojo analogiškos pakuotės vaistų deklaruojama kaina, nepriklausomai nuo atitinkamų kainų skirtumo.

Šis nutarimas per 20 dienų nuo jo įteikimo dienos ar rezoliucinės dalies paskelbimo leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“ dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas